

Юридичні науки

Синишин Дмитро Михайлович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

МЕХАНІЗМ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЙНИМИ ПРОЯВАМИ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

***Анотація.** В даній статті досліджено основні питання закріплення поняття «добročесності» в системі СБУ. Також висвітлюються проблемні аспекти корупційних проявів у відносинах між посадовими особами безпекового органу. Крім того, зроблено аналіз причинно-наслідкового зв'язку між корупційними проявами та запровадженими поняттями.*

***Ключові слова:** добročесність, посадова особа, корупція, корупційні прояви, безпековий орган, система, конфлікт інтересів, неправомірна вигода, відповідальність.*

Постановка проблеми. «Головна мета реформи – створити дієву систему запобігання проявам корупції, що базуватиметься на принципах правопорядку, належного управління державними справами та майном, чесності й непідкупності, активного громадського контролю.» Такий вислів прикріпає Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.

Впродовж довгого часу корупція залишається однією з найбільших проблем України та є темою для постійних дебатів як для української, так і для міжнародної спільноти. В Індексі сприйняття корупції (ІСК), що укладається глобальною антикорупційною організацією Transparency International та базується на оцінках підприємців та аналітиків, за

підсумками 2018 року наша країна посіла 120 сходинку у переліку зі 180 країн світу. І хоча з року в рік позиції України у рейтингу покращуються, такий стан речей все ще є далеким від прийняттого. Саме корупція, за даними численних аналітичних звітів та опитувань, є найбільшою проблемою як для іноземного, так і для вітчизняного бізнесу. Очевидні проблеми, викликані високим рівнем хабарництва та зловживання, – руйнація системи цінностей суспільства, тотальна недовіра до органів державної влади, що врешті-решт призводить до негативних економічних наслідків, збільшуючи нерівність та уповільнюючи зростання доходів населення [1].

Саме тому в світі запровадженої реформи Службою безпеки України було розроблено спеціальний акт – Кодекс Добročесності співробітника СБУ. Нажаль, але єдиного законодавчо-виробленого поняття добročесності наразі не існує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дані питання розглядались у наукових працях наступних авторів:

Метою статті є розгляд концептуальних питань з приводу такого явища, як корупція або одержання неправомірної вигоди посадовими особами СБУ, а також механізму боротьби в особі запровадження «етичних правил співробітника» - Кодексу добročесності співробітника СБУ через поняття добročесності.

Виклад основного матеріалу. Якісно нового рівня у сфері запобігання та протидії корупції було досягнуто у зв'язку з імплементацією базових антикорупційних законів, якими було посилено юридичну відповідальність за порушення вимог щодо декларування доходів і майна, у контексті адміністративного та кримінального права.

Як на національному, так і на міжнародному рівні визнано, що система електронного декларування України є унікальною як з технічної точки зору, так і за її масштабами. Це підтверджується серед іншого тим,

що антикорупційні органи країн ЄС (наприклад, Центральне антикорупційне бюро Республіки Польща, Національне агентство з питань доброчесності Румунії, Антикорупційне агентство Республіки Сербія) проявляють все більший інтерес до переймання українського досвіду в адмініструванні та використанні системи електронного декларування.

Система електронного декларування є одним із ключових антикорупційних механізмів, що виконує превентивну функцію і є дієвим інструментом виявлення корупції. Вона, перш за все, гарантує громадський контроль за статками публічних службовців, які отримують дохід, зокрема, з Державного бюджету, а також посилює несприйняття та суспільну негативну думку щодо корупційних проявів [1]. Відповідно до ЗУ «Про СБУ» [2] кожен співробітник СБУ зобов'язаний щорічно подавати оновлену декларацію, яку потім перевіряють фахівці на предмет невідповідностей статків. З кожним етапом декларування суб'єкти декларування відповідальніше ставляться до заповнення декларацій: подають їх завчасно та все менше допускають типові помилки.

Наразі в СБУ функціонує Головне управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю СБУ (ГУБКОЗ СБУ, Главк «К» СБУ) — постійно діючий орган при Службі безпеки України, заснований у січні 1992 року. Займається розслідуваннями та протидією діяльності організованих злочинних угруповань та корупції в структурах державної влади [4]. Він здійснює наступні обов'язки:

1. Розробляє та забезпечує здійснення оперативно-розшукових заходів по виявленню, локалізації, нейтралізації і ліквідації корупції та організованої злочинності, усуненню спільно з державними та іншими правоохоронними органами причин і умов їх існування.
2. Організовує та забезпечує захист соціально-економічних інтересів особи, суспільства і держави від протиправних посягань корумпованих елементів та організованих злочинних угруповань,

забезпечує встановлення контролю над станом організованої злочинності в регіоні.

3. Організовує та впроваджує заходи по попередженню, виявленню та припиненню контрабандної діяльності на каналі зовнішньоекономічних зв'язків та незаконного переміщення через митний кордон держави історичних та культурних цінностей; отруйних, сильнодіючих, радіоактивних та вибухових речовин і прекурсорів; стратегічно важливої сировини і товарів.

Але, на нього покладено розслідування злочинних діянь поза межами служби, тож у 2019 році для виховання власного персоналу Службою безпеки України було запроваджено Кодекс доброчесності співробітника СБУ. Він закріплює чимало термінів та орієнтирів для виховання співробітників. Зокрема, зазначає, що Кодекс ґрунтується на загальнолюдських та професійних етичних цінностях, засадах громадського і службового обов'язку, принципах чесного і відданого служіння Українському народові, неухильного виконання міжнародних зобов'язань, взятих на себе Україною, непорушного додержання Конституції України та Законів України, виконання зобов'язань, урочисто взятих під час складання Військової присяги або Присяги державного службовця [5].

Висновки. Таким чином, виходячи з вищесказаного, корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до

протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [3].

Задля більш ефективного виконання співробітниками СБУ покладених на них обов'язків, в також уникнення неправомірної вигоди, було розроблено Кодекс доброчесності співробітника СБУ. Положення цього документу не тільки дублюють ключові норми законодавства, а й нагадують співробітникам присягу та морально-етичні орієнтири.

Література

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/verhovenstvo-prava-ta-borotba-z-korupciyeyu/borotba-z-korupciyeyu>
2. Закон України «Про Службу безпеки України» 2229 – XII від 25.03.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
3. Закон України «Про запобігання корупції» 1700-VII від 14.10.2014.- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/ed20200723>
4. URL:https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Головне_управління_по_боротьбі_з_корупцією_та_організованою_злочинністю_СБУ
5. Кодекс доброчесності співробітника Служби безпеки України, 2019.